

KONDOR VILMOS KRIMISZERZŐ

„Minden városnak van sötét oldala”

A bűnügyeket a bezárt könyvtárszobából a modern nagyvárosok „aljas utcáira” kihelyező hard-boiled krimik klasszikus helyszíne az Egyesült Államok, születése óta azonban a műfaj sokfelé elkalandozott. Néhány éve magyar hard-boiledről is beszélhetünk, 2008-ban ugyanis megjelent Kondor Vilmos első regénye, a *Budapest Noir*, amely a zsánert a Horthy-korszak Magyarországra vitte el.

nem rendőr, a magán-detektív intézmény alaposan le volt járattva, így kerültem el Gordon Zsigmondhoz, a zsurnalisztához. Amúgy a szabályok annyira nem voltak már nehezek, bár menet közben azért párat megszegttem.

– Mennyire hatott vissza Ön szerint ez a környezet a műfajra? Beszélhetünk olyan egyedi elemekről, ízekről, hangulatokról, amik kifejezetten Magyarországon, különösen a Horthy-kori Magyarországon játszódó hard-boiled krimi sajtójai?

– Ez az egész egy spekuláció, egy kitaláció, ezek regények. Soha nem akartam megírni a valóságot, csak azt a valóságot, amit én képzeltem el. Hogy aztán lennének egyedi elemek, ízek? Bizonyára, de ezeket én hoztam létre. Szeretek főzni és enni. Abban a korban született meg a magyar gasztronómia Magyar Eleknek és Csáky Sándornak köszönhetően. Nagyjából egy időben alkotott Kosztolányi, Babits és Nagy Károly meg Rejtő. Ezeket én emeltem át, én képelem ezt a kort ilyennek, illetve a korról kapcsolatos élményeim – melyek nyilván másodkézből származnak – ezt a lenyomatot hagyták bennem. Erre térjünk vissza majd akkor, ha valaki más is ír egy krimit ebben a korban és közegben.

Az amerikai gyökerű hard-boiled krimi nyílt környezetben játszódik, a gyanúsítottak köre ismeretlen benne, és a fejtető helyett inkább az emberi természet árnyoldalának megfestésére helyezi a hangsúlyt. Főhősei többnyire sokat szenvedő, ironikus természetű magánnyomozók, akiknek jóval bonyolultabb az értékrendjük, mint a morálisan kikezdehetetlen mesterdetektíveknek.

– Budapest központi szerepet játszik a regényeiben. Hogyan jellemezné a városhoz fűződő viszonyát?

– Nagyon szeretem a várost. Ha választhatnék, akkor a harmincas évek Pestjén élnék. A mostani Pestet is kedvelem, de talán csak azért, mert az a város borzasztóan a szívemhez nőtt. És nagyon szeretem például a Ripacsok Budapestjét is. Nagyon.

– A városhoz szötte a történeteket, vagy inkább a történetekhez talált ideális helyszínt Budapestben? Megfordult a fejében más helyszín is?

– Nem, ezek pesti történetek. Erről a városról olvastam, a történeteim mindegyike valamilyen formában ebben a városban játszódott. Néha elgondolkozom azon, hogy kiruccanok vidékre. Pár hete találtam meg egy antikváriumban egy győri próbarendőr jelentéseit, munkafüzeteit, és erősen elgondolkodtam azon, hogy írjak-e egy győri sztorit, lévén azt a várost is nagyon kedvelem, de aztán úgy döntöttem, hogy Gordon marad Pesten.

– Bármilyen nagyvárosba lehet hard-boiled krimit „telepíteni”?

– Igen, azt hiszem. Nem is annyira városfüggő ez, mint

A könyvnek azóta négy folytatása is született, így a sorozat három évtizeden át követi a főhős, Gordon Zsigmond újságíró nyomozásait, a kötetek pedig mostanra már Németországban, Olaszországban, Franciaországban, Hollandiában, Lengyelországban és az Egyesült Államokban is kaphatók. Az egyes vélemények szerint az álnév mögé rejtőző szerző kerüli ugyan a nyilvánosságot, de levélinterjút szívesen ad, így mi is e-mailben kerestük meg kérdéseinkkel.

– Regényeiben olyan környezetbe vitte el a hard-boiled krimi, ahol addig az még nem járt. Mi jelentette a legnagyobb kihívást a hozott játékszabályok alkalmazásában?

– A nyomozó hitelessége és a rendőrség szerepe. A hard-boiled krimikben a főhős sokkal nagyobb szerepet játszik, mint az analitikus krimikben. Sam Spade vagy Lew Archer magánnyomozók erkölcsi és szakmai hitele sokkal összetettebb, mint mondjuk Poirot-é. Érdekes feladat volt találni egy olyan nyomozót, aki szakmailag és erkölcsileg is hitelesen nyomozhatott abban a korban. Rendőr nem lehetett, ráadásul a hard-boiled krimik főszereplője hagyományosan

főhősfüggő. Annyi vacakot olvastam, aminek Párizs meg New York a helyszíne, de az egyik legjobb kortárs hard-boiled-sorozat a skóciai Hullban játszódik. Minden városnak van sötét oldala, mindenhol vannak mocskos emberek, korrump politikások, és ennek okán mindenhol kell lennie legalább egy embernek, akinek ez nem tetszik, aki tud és akar is tenni ellene. Bármerre nyúl, mindenhol, kis- és nagyvárosokban, krimik színterére bukkan: Isztambul, Szentpétervár, Ystad, Harlan.

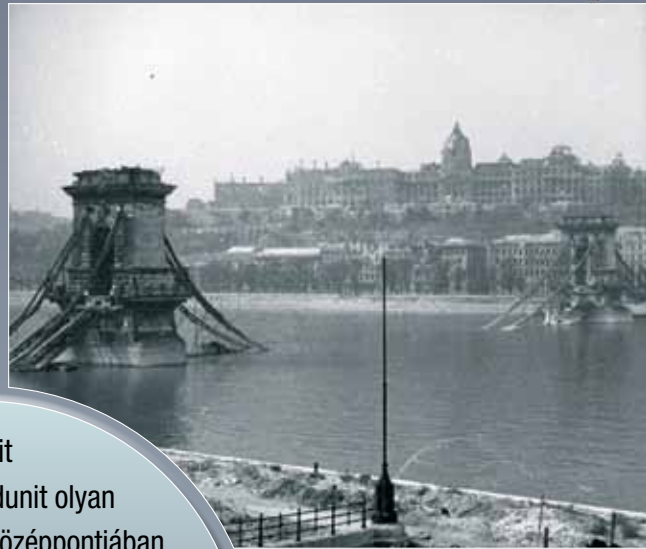
– *A regényeihez végzett kutatómunka során nagy tudást szerzett a huszadik századi magyar történelemtől. Eszébe jutott már, hogy félretesz a regényformátumot, és dokumentarista történelmi könyvet ír?*

– Nem, nem, isten őrizz! Én csak krimiket írok, a történelem nem az én asztalom, nem értek hozzá. Meg hát mit tudnék én hozzátenni mondjuk Ungváry Krisztián, Romsics Ignác vagy éppen Gratz Gusztáv munkáihoz? Semmi érdemlegeset. Ráadásul abból jó még nem sült ki, ha krimiszerző történelemtörténetet írt, a fordítottjából viszont igen, és ez így van rendjén.

– *Csak történelmi érdeklődést táplál a regényekben fel dolgozott korok iránt, vagy azt is élvezné, ha akkoriban élhetne?*

– Azt hiszem, igen. Nyilván rengeteg minden hiányozna, de valamiért komfortosnak érzem azt a kort, és ezt a feleségem is nemegyszer mondja. Csak az a baj, hogy nem tudom, miből éltem volna, mert szerintem naphosszat kávéházakban ültem volna a lapokat olvasva, az estéket mulatókban és bárókban mulattam volna át, a hétvégéket meg strandokon és a lovin töltöttem volna. És akkor még nem jártam moziban, vurstliban, uszodában csodálni a vízilabdázókat (meg persze a hölgyeket, de csak módjával), nem jártam árverésekre, nem néztem meg a Zeppelin, nem hallgattam meg Olivecrona professzort (*neves stockholmi idegsebész, Karinthy Frigyes is ő műtötte – a szerk.*) és nem vettem egyetlen gramofonlemez sem. Nehéz lett volna, nem vitás.

– *Régebben a regények és a filmek sokkal szabadabban kezelték a történelmet, ma viszont egyre erősebb az a törekvés, hogy csak az ismert tények közti „lyukakat” töltsék ki a szerző fikcióval, és így magáról a korszakról is releváns információkat közöljön, ahogy Ön is teszi. Értékesebbek, jobbak az ilyen történetek?*

A brit eredetű whodunit olyan krimi, amelynek középpontjában egy zárt környezetben (pl. kúriában vagy hajón) elkövetett bűncselekmény rejtvénytörvényre megfejtése áll. Ezekben a történetekben többnyire egy mesterdetektív deríti ki, hogy az ismert gyanúsítottak közül ki a bűnös.

Kondor Vilmos 1954-ben született. Vegyészmérnöknek tanult Szegeden és a párizsi Sorbonne-on, jelenleg egy nyugat-magyarországi gimnáziumban tanít matematikát és fizikát. Egy Sopron melletti kis faluban él feleségével, lányaival és kutyájával.

– Azt nem tudom, hogy értékesebbek-e, és nem tisztzem ezt eldönteni. Jobbak? Az inkább lehet, de a kettő nem zárja ki egymást. A történelmi hitelesség, vagy legalábbis az arra való törekvés új keletű dolog a szórakoztató irodalomban, hiszen előtte évtizedekig mindenki annyi butaságot írhatott, amennyit csak akart. Az információ forradalmával – így hívják, ugye? – egészen más helyzetben találja magát a szerző meg olvasója is. Pár kattintásra van a szerző a regényéhez szükséges információtól (és ne ríngassuk magunkat illúziókba, nekem a Google legalább annyira barátom, mint az OSZK), és ostoba lenne ezzel nem élni, ahogy az olvasónak is ugyanennyi erőfeszítésébe kerül alaposabban utánanézni valaminek, ha akar. A legtöbben nem akarnak, hiszen tudják, hogy regényt olvasnak, ugyanakkor én szerzőként válok hitelesebbé, ha az olvasó véletlenül belebotlik egy információba, ami azonos a regényben olvasottal. De ez az egész csak maszlag ám, meg porhintés. Ha jó a sztori, ha érdekes a történet, lehet bármilyen a háttér. Ha meg csapnivaló a sztori, akkor festhet az ember akár milyen hiteles történelmi háttérrel, a kutya sem fogja elolvasni.

– *Az Ön munkáját könnyítette vagy nehezítette, hogy a történeteket ilyen mélyen beleágyazta az adott korszakba?*

– Önként vállaltam ezeket a kor jelentette korlátokat, és néha ugyan bosszant, hogy képtelen vagyok kideríteni valamit, de túlteszem magam rajta. Természetesen könnyít, hiszen egy már meglévő keretrendszerben mozgatom a szereplőimet, ugyanakkor meg nehezít is, hiszen egy már meglévő keretrendszerben mozgatom a

szereplőimet. Természetesen könnyít, és ugyanakkor nehezít is, hiszen egy már meglévő keretrendszerben mozgatom a szereplőimet.

– *Kondor Vilmos és Gordon Zsigmond neve szándékosan cseng össze? A valóságban is vonzó – netán testbezálló is – lenne Önnek az, amit a főhőse csinál, és ahogyan ő él?*

– Gordon Zsigmond nem én vagyok, viszont mostanra kifejezetten megkedveltem őt. Az tetszik, ahogyan él. Ugyanakkor nem hiszem, hogy szeretnék ilyen fafejű lenni. Azt is kétlem, hogy szeretnék újságot írni. Kávézni az Abbázában, mulatni az Arizonában – igen. Külvárosi nyomortanyán keresni valakit, hogy mesélje el, milyen volt a gyilkosság a sarki késdobálóban – annyira nem. De szerencsére ez nem személyes preferenciákról szól.

– *Egy interjúban azt mondta, a későbbiekben is krimiket, thrillereket szeretne írni. Miért pont ezek a műfajok állnak ilyen közel Önhöz?*

– Mert ezek érdekelnek, ezeket olvasom. Vagy tényregényeket, vagy krimiket. De leginkább régi újságokat. Nem is emlékszem, hogy szépirodalmat mikor olvastam utoljára. Az én koromban az ember már megnézi, miket olvas. Én szeretem az izgalmas, érdekes történeteket, amik mondanak nekem valamit a világról, más tájakról, más emberekről, miközben az emberi tapasztalat mindenhol ugyanaz és ugyanolyan.

– *Noha sokan védelmükbe vették már, a krimi bizonyos körökben ma is lenézett műfaj. Mit gondol a „magas” és a „szórakoztató” irodalom közti különbségtételről?*

– Annyit, hogy krimiszerző még nem szólt le ún. magasirodalmi szerzőt, fordítva viszont rendszeresen előfordul, és ez biztosan jelent valamit.

– *Dashiell Hammett és a hard-boiled irodalom iránti tisztelete közismert. De hogyan viszonyul a klasszikus whodunithez, például Agatha Christie műveire?*

– Azt nem szeretem. Az analitikus krimitől a falnak megyek, és ha egyszer az életben lehetőségem lenne rá, egészen biztosan kirúgnám a szék lábát S. S. Van Dine alól, aztán rázárnam egy szoba ajtaját kívülről, és a kulcsot letennem az ajtó elé, ezt oldja meg Philo Vance. Christie-vel egyébként nincs bajom, ő nem tehet róla, hogy oda került, ahova. De Van Dine meg a hozzá hasonló elvetemült ámokfutók a szabályaikkal meg az elméleteikkel... Hagyjuk, nem fogom felbosszantani magam.

– *Pár éve mindenki a skandináv „krimibummról” beszélt, most pedig sokan egy hasonló kelet-európai „robbanást” várnak. Érez közösséget környékbeli szerzőkkel? Mit gondol az ilyen regionális trendekről, azok egységességéről?*

– Igen, a kelet-európai krimi valóban trend kezd lenni, és egyébként nagyon érdekelne, hogy mit mondanak a skandináv krimiszerzők most, a bumm után négy-öt évvel. És lehet, hogy tévedek, ámúgy gondolom, hogy egy dán vagy egy norvég krimi közt kevesebb a különbség, mint mondjuk egy cseh meg egy magyar között, éppen ezért nehezebb is lenne egységes trendről beszélni. A kriminek ebben a régióban nincsenek hagyományai, vagyunk páran, akik igyekszünk ezen változtatni, viszont meg lennék lépve, ha csak negyedakkora bumm lenne a kelet-európai krimi kapcsán, mint a skandináv bűnregények esetében.

A Budapest Noir sorozat záróköteté idén nyáron jelent meg *Budapest novemberben* címmel. Kondor Vilmos tervei között több Gordon Zsigmond-regény nem szerepel, de novellákat folyamatosan ír a szerző az újságíró főszereplésével.

– *Úgy tudom, éjszaka szokott dolgozni a könyvein. Van ennek más oka is azon kívül, hogy a munkájával így egyeztethető a legjobban össze az írás?*

– Abba a korba érek, amikor kevesebb alvás kell, bár soha nem voltam jó alvó. Tudja, hangulata van annak, amikor beülök a dolgozómba, és zenét keresek, aztán nekilátok az írásnak. Van, amikor egy éjjel fél ívet is meg tudok írni, meg van olyan is, amikor beleakadok egy cikkbe, aztán arra leszek figyelmes éjjel előtt, hogy egy sort nem írtam, viszont hajnali egyre mindent sikerült megtudnom arról, hogy mit csinált a legöregebb budapesti detektív, egy másik lapban meg arra bukkanok, hogy megvan az igazi Nemecek, és azzal kapcsolom le a villanyt, hogy vajon milyen lehetett Ruszwurm bácsi krémese, amiről mindenki ódákat zengett.